

JO, L'ARTISTA

REPTE #16
TOMÀS AYMAT

Amb el suport de

Organitza

Has pensat mai en la possibilitat de ser artista? Però què cal fer per ser-ho? Nosaltres creiem que n'hi ha prou en eixamplar les possibilitats de la *imaginació*.

A través de la imaginació podem *pensar* altres maneres de veure allò que ens envolta, i *explicar* les nostres idees ja sigui a través de la paraula (poesia, narrativa...), del treball amb diversos materials (pintura, dibuix, ceràmica, teixit...), o fins i tot, a través del propi cos (dansa, performance, música...).

JO, L'ARTISTA us proposa un seguit de reptes creatius a resoldre, de forma individual o en família, utilitzant llapis de colors i fang, però també macarrons, farina, lleties, la pròpia veu o el moviment del cos. Tot s'hi val!

Us anirem enviant consignes clares i senzilles. Us demanem resoldre-les fent ús de la imaginació amb allò que tingueu al vostre abast. Us convidem a veure com les van resoldre artistes contemporanis.

Us atreviu? Comencem!

TOMÀS AYMAT

Tomàs Aymat (Tarragona 1891 - Sant Cugat del Vallès, 1944) va ser una figura clau en la recuperació i creixement de l'art tèxtil i del **tapís** a Catalunya. Es va formar en diferents tècniques artístiques vinculades al dibuix i al color. Va viatjar per diferents indrets - Barcelona, Madrid, Paris, Països Baixos - i es va interessar per l'art tèxtil, especialment el **tapís**.

També va ser professor de l'Escola de Bells Oficis de la Universitat Industrial de Barcelona, on ensenyava la **tècnica de l'alt lliç**. **Aymat** era molt exigent amb l'alumnat, tant pel que fa la bellesa del disseny com per l'execució de la peça. **Tomàs Aymat** va deixar la docència per motius ideològics a l'Escola, però en el futur va continuar la tasca docent a la seva pròpia manufactura de catifes i **tapissos**.

Tomàs Aymat teixint un tapís.
Foto: Arxiu Mas

Manufactura Aymat

El 1919 va crear la seva manufactura a Gràcia. L'any 1920 la traslladarà a Sant Cugat. La gran demanda el va obligar a fer una ampliació i va projectar la Casa Aymat al 1926, que va esdevenir una fàbrica molt important de **tapissos** i catifes que va estar en funcionament més de 50 anys.

La manufactura s'organitzava en diferents seccions, tot i que cal destacar que en època d'**Aymat**, a la manufactura no hi havia una direcció artística diferenciada. Les seccions amb que comptava la fàbrica eren: la direcció i gerència, la secció de **tapís** (on s'inclou la restauració), la secció de catifes (on inclou el nuat, tractaments i acabats, magatzem i transport), secció de qualitat (comprovació de colors i llanes) i secció de tintat (laboratori químic, desengreixament de la llana, tintat i assecat).

Si bé la secció de **tapís** de la manufactura Aymat no era la més important pel que fa els beneficis econòmics, sí era la més destacada a nivell conceptual. Per fer els dissenys comptaven amb diversos artistes catalans i mostraven diferents tendències artístiques que van marcar l'època, com ara l'**Art Déco**.

A la manufactura hi treballaven alguns alumnes de l'Escola de Bells Oficis, però la plantilla estava formada sobretot per dones santcugatènques. La presència de les **dones en la indústria tèxtil** no era cap novetat, al contrari: a principis de segle XX a la ciutat de Barcelona hi havia el triple de dones que d'homes treballant en el conjunt de la indústria tèxtil, a més dels nens i nenes que constituïen una cinquena part del total.

No obstant, des de l'època preindustrial els llocs de treball més qualificats en les manufactures eren ocupats per homes, de manera que les dones treballaven teixint al domicili per encàrrec en l'àmbit rural quan disminuïa la feina al camp, i a les fàbriques d'indianes i a la filatura. Les manufactures de catifes i **tapissos**, que requerien un treball especialitzat, havien estat ocupades tradicionalment per homes.

En ella, treballen també diversos germans d'en **Tomàs**, com ara l'Eduard, que realitzava les fórmules químiques per realitzar els colors exactes, o la germana Amèlia, que encapçalava la secció de restauració de **tapissos** antics, una altra feina que també es realitzava a la manufactura.

La seva manufactura va passar per diferents entrebancs fruit de la situació política i econòmica. Amb la mort de **Tomàs Aymat** el 1944, comença la decadència i finalment els fills d'**Aymat** decideixen liquidar la societat el 1951, i el 1955, Miquel Samaranch compra la manufactura.

Foto: Arxiu Casa Aymat. Ajuntament de Sant Cugat

REPTE #16

- Agafa un foli i doblega'l per la meitat i ara un altre cop per la meitat.
 - Dibuixa en les vores alguns elements geomètrics. Vigila! No et passis amb la mida dels elements geomètrics, has de tenir en compte deixar espai entre les figures. I que arribin fins ben a la vora.
 - Ara agafa unes tisores i retalla els elements geomètrics dibuixats.
 - Un cop retallat, torna a doblegar el paper i a la vora doblegada, torna a fer el procediment anterior.
- Ara desplega el paper. Ja tens la matriu per pintar el teu cartró!
 - Agafa un altre paper, pot ser d'un altre color. Cinta adhesiva, pintura i una esponja, un fregall tou o un drap. Enganxa el teu paper retallat damunt del paper de color amb una mica de cinta adhesiva. Amb l'esponja pinta amb cura, fent copets, les figures retallades. Pots fer servir els colors que vulguis!
 - Has acabat? Treu el paper retallat amb cura i... *tatxan!* Ja tens el teu disseny!

Penja a Instagram una fotografia del teu repte etiquetant [#reptejolartista](#) i [@art.santcugat](#), o fes-nos-la arribar per correu electrònic a casaaymat@santcugat.cat.

Aquest repte ha estat ideat i redactat per [Anna To](#), il·lustradora, artista gràfica i docent, amb la col·laboració de l'equip del servei educatiu d'[art.santcugat](#).

Com es realitza un **tapís** a la Casa Aymat?

Els **tapissos** es realitzaven amb teler d'**alt lliç** i amb tècnica tradicional de *Gobelins*, la famosa manufactura de tapissos de París creada el S.XVII.

Primer es realitzava el projecte en un cartró petit i després s'ampliava a mida real. Amb paper vegetal es traçaven els contorns dels colors i es marcaven a l'ordit com a guia. Es teixia amb fil d'un sol cap des del darrera del **tapís**, controlant el resultat amb un mirall al davant, tal com es pot observar a la imatge. Cada color tenia la seva pròpia agulla de fusta i es podia arribar a treballar amb 50 agulles al mateix temps, per anar teixint adequadament els colors i el disseny.

Per tant, la qualitat dels **tapís** era absoluta, tan a nivell artístic com a nivell tècnic.

Foto: Arxiu Casa Aymat. Ajuntament de Sant Cugat

Finalment, **Tomàs Aymat**, marcava els **tapissos** amb un **anagrama**, seguint la tradició dels tapissers europeus.

Què és un tapís? Diferències entre tapís i catifa — El tapís i la catifa són elements funcionals ja que protegeixen del fred. Alhora, també són elements decoratius, ja que vesteixen les estances i l'hi donen ànima i atmosfera. Mentre que el primer requereix una tècnica que implica teixir amb agulla, en el cas de la catifa, el teixit requereix fer nusos amb la mà, obtenint resultats diferents en quant al volum. Si bé aquesta seria la principal diferència, en l'art tèxtil contemporani, el tapís esdevé un camp d'experimentació també amb altres acabats que també impliquen el treball dels volums, textures i formes.

Podeu consultar altres reptes, com ara el de **3# Grau Garriga**, o el **4# Aurèlia Muñoz** per seguir aprofundint en tècniques contemporànies de tapís.

GLOSSARI

Tomàs Aymat fent passades de trama a un tapís.
Foto: Arxiu Mas

Tècnica de l'Alt lliç — Tècnica emparada, principalment, en la realització de tapissos on l'ordit, - la trama de fils, normalment de cotó, que serveix de base pel teixit -, i per tant el teler, es disposen de manera vertical. La dificultat del procés és que qui el fa, ha de buscar i separar els dos lliços amb una mà, passant l'agulla amb la llana de teixir pels fills pels parells i obrint novament els lliços per passar-ho els senars. El fet que l'operari/a pugui comprovar constantment el desenvolupament de la feina e introduir els canvis necessaris, fa que el tapís tingui molt bona qualitat cromàtica i de disseny.

Art Déco — L'art déco va ser un moviment artístic que va viure el seu moment més àlgid a la dècada del 1920 i va afectar tant les arts decoratives (arquitectura, l'interiorisme, indumentària i els dissenys gràfic i industrial) com les arts visuals (la pintura, el gravat, l'escultura o el cinema). Al ser un art gairebé purament decoratiu, tal com el seu nom indica, se'l va considerar un estil burgès.

L'art déco es caracteritza per les formes geomètriques, la simetria, la línies rectes o trencades, ziga-zagues i decoracions en forma de sol (decoració anomenada *sunburst*).

Per tant, al ser un art més racional i geomètric, l'art déco es va contraposar a l'estil modernista (també anomenat *art nouveau*) tan típic de les dècades anteriors, el qual es basava en elements de la natura i en formes molt més orgàniques.

La dona i el treball — En la secció dedicada a la elaboració de catifes a mida, hi predominava un planter femení. Tal com explica el catàleg **Tomàs Aymat. L'artista. La Manufactura**. Museu de Sant Cugat, 2007.: *“En aquest camp, Tomàs Aymat va ser un dels pioners en l’aposta del treball de la dona. Totes aquestes treballadores van ser contractades directament a Sant Cugat, fet que – encara que a una escala petita però important – dinamitzà l’economia local. De les 60 persones que hi van treballar, 46 eren dones¹”*

Anagrama — La paraula anagrama pot indicar dues coses:

- 1) Pot ser una paraula o una frase formada a partir de la transposició de les lletres d’una altra paraula o frase. Per exemple: PISTA és un anagrama de TAPÍS.
- 2) Pot ser, com és el cas que ens pertoca, un símbol o emblema format per lletres de la paraula o nom a la que fa referència. En aquest cas, en Tomàs Aymat va crear un símbol usant una T i una A, fent referència al seu nom, i les inicials dels teixidors que li van ajudar en fer el tapís, com la P, la B o la S que es veu. A dalt de tot hi teixia el número seqüencial de tapís teixit a la manufactura, que a l’exemple és el 6 sobre la T.

¹ José Fernando Mota; *La República, la Guerra Civil i el primer franquisme a Sant Cugat del Vallès (1931 – 1941)*. Publicacions de l’Abadia de Montserrat. Barcelona 2001)